

Redaktionellt U&D 31:3

Välkomna till det tredje numret i årgång 31 av *Utbildning & Demokrati – Tidskrift för didaktik och utbildningspolitik*. I numret ingår fyra artiklar och en recensionessä.

I den första artikeln, *UNDERVISNINGSPRAKTIKER I RÖRELSE: 1940-TALET FOLKSKOLLÄRARE SOM LÄSUNDERVISNINGENS FÖRÄNDRINGSAGENTER*, av *Hans Olofsson, Christina Olin-Scheller* och *Åsa Melin*, redovisas en utbildningshistorisk studie som fokuserar folkskollärares uppfattningar om läsundervisningen. Studien baseras på ett omfattande källmaterial om 600 lärarberättelser om deras undervisningserfarenheter; efter en närläsning av hela materialet, valdes 52 berättelser ut för närmare analys, varav 14 av presenteras i artikeln. Analysen visar att 1940-talets folkskollärare inte endast uppfattade modersmålsämnet som ett färdighetsämne, utan att värden som läslust, väcka intresse för böcker och det sköna, också fanns representerade. Vidare indikerar analysen att modersmålsundervisningen under 1940-talet genomgick förändringar som drevs av folkskollärares egna agendor snarare än att den var förankrad i mer etablerade pedagogiska rörelser som progressivismen. Detta innebar att lärarna emellanåt bortsåg från den dåvarande läroplanens direktiv och utgick i stället från sina egna erfarenheter när de gjorde sina didaktiska val. Slutligen görs också en läsartsanalys utifrån Louise Rosenblatts begrepp efferent och estetisk läsning; härvidlag pekar analysen på att folkskollärarna gav utrymme för både efferenta och estetiska läsningar av litteraturen i folkskolan. Studien bidrar med en nyansering av bilden av 1940-talets läsundervisning, som oftast har beskrivits som präglad av en färdighetsrationalitet där mekanisk innanläsning sas vara central.

I den andra artikeln, *ANPASSNINGAR - UTMANANDE POLICYPROCESSER I LÄRARES VARDAGSPRAKTIK*, av *Sofia Boo*, riktas intresset mot lärares arbete med anpassningar som görs via två olika stödformer; ledning och stimulans samt extra anpassning. Studien syftar till att ”öka kunskapen om hur policy om anpassningar förhandlas och iscensätts i grundskolans klassrum relaterat till lärares uppdrag att stödja och bedöma alla elevers kunskapsutveckling”. I studien tillvaratas totalt 32 röster från verksamma lärare, speciallärare och specialpedagoger, som intervjuades i fokusgrupper om sitt arbete med anpassningar. Fokusgruppsintervjuerna kretsade kring en tvådelad vinjett som

handlar om arbetet med att hantera elevers olikheter i undervisningen. Analysen är inspirerad av teorin policy enactment, med ambitionen att synliggöra hur lärare iscensätter och skapar mening runt policy i sitt vardagliga arbete. Resultatet visar att anpassningar dels ses som nödvändiga och självklara, dels som riskfyllda och curlande. Resultatet visar också på ett komplext läraruppdrag, inte minst i fråga om anpassningar i förhållande till likvärdighet i undervisningen och rättvisa bedömningar av elevers prestationer.

Vad betyder mångfald i och för den samtida svenska skolan? Den frågan ställs i den tredje artikeln, MÅNGFALD, OLIKHET OCH LIKVÄRDIGHET - OM HUR SKOLPERSONAL UPPFATTAR OCH FÖRHÅLLER SIG TILL MÅNGFALD BLAND ELEVER, av *Emelie Britse* och *Nihad Bunar*. Genom intervjuer med 30 pedagoger undersöks konstruktionen av elevmångfald i relation till uppnående av likvärdighetsmålet. Studien är inspirerad av Pierre Bourdieus konstruktivistiska sociologi, särskilt begreppet misskännande, vilket definieras som en underlåtenhet att erkänna den godtyckliga karaktären hos sociala uppdelningar. Två huvudsakliga konstruktioner av elevmångfald identifieras, universell och partiell mångfald. Utifrån resultatet argumenterar författarna för att mångfald som idé, princip och begrepp endast är meningsfull om den bygger på ett erkännande av elevens subjekt, befriat från de förväntningar som är inbyggda i sociala kategoriseringar.

I den sista, fjärde artikeln, KOMMUNIKATION, KUNSKAP OCH DEMOKRATI I DEN DIGITALA UTBILDNINGENS TIDEVARV, av *Johannes Rytzler* och *Ulrika Jepson Wigg*, problematiserar författarna med stöd från John Dewey och teknikfilosofen Bernard Stiegler hur skolan skulle kunna utveckla det kommunikativa perspektivet som grundläggande för demokratins utveckling. Med Stiegler utvecklas flera kritiska utgångspunkter på möjligheterna och begränsningarna i den digitala kommunikationen. Ett tredje kompletterande perspektiv hämtas från sociologen Hartmut Rosa, nämligen begreppet social acceleration som betonar en djupgående ständig förändringsprocess och dess samhälleliga konsekvenser.

Detta nummers sista text är som nämnts en recensionsessä, KULTURSKOLAN – ETT SAMMANHANG MED POTENTIAL FÖR BREDDAT DELTAGANDE ELLER MUSIKSKOLA UNDER ANNAT NAMN, av *Anna Öhman* och *Gudrun Holmdahl*. I recensionsessä presenteras och diskuteras två relativt nyutkomna avhandlingar med specifikt intresse för kulturskola och kulturskolefältet. Den ena avhandlingen är skriven av Cecilia Jeppson (2020): *Rörlig och stabil, bred och spetsig: Kulturell reproduktion och strategier för breddat deltagande i den svenska kulturskolan*, och den andra av Adriana di Lorenzo Tillborg (2021): *Music Education and Democratisation: Policy pro-*

cesses and discourses of inclusion of all children in Sweden's Art and Music Schools.

Vi vill påminna våra läsare om möjligheten att publicera recensioner samt att delta i våra kommande temanummer. Vi publicerar tre olika typer av recensioner: bokanmälningar (ca 1 000 ord), sedvanliga recensioner (ca 1 000–2 000 ord) och recensionsessäer (ca 2 500–4 000 ord) av aktuella avhandlingar och böcker som delar tema med tidskriftens tematik, utbildning och demokrati. Kontakta gärna någon av oss i redaktionen om du har frågor eller sänd in ditt bidrag direkt till uod@oru.se. Information om våra kommande temanummer med Open Call hittar ni på hemsidan och sist i detta nummer finns en inbjudan att skicka in abstract till 2024 års temanummer om Sexualitet, samtycke och relationer: utbildningsvetenskapliga studier av ett föränderligt kunskapsområde. Välkomna med era bidrag!

Slutligen vill vi välkomna Emma Vikström tillbaka till redaktionen. Emma Vikström, som är universitetslektor i pedagogik vid Örebro universitet, var under många år tidskriftens redaktionella samordnare. Nu har Vikström utnämnts till redaktör och ingår därmed i tidskriftens redaktörsgrupp. Vi vill också hälsa Emma Nilsson-Tysklind, doktorand i didaktik vid Uppsala universitet, välkommen som medlem i redaktionen.

Redaktionen